

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของบุคลากรสายวิชาการระดับอุดมศึกษา
ในจังหวัดเชียงใหม่

Work-Life Balance of The Academic Staff at Higher Education in
Chiang Mai Province.

โดย

สายสุนีย์ เกษม

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ข้อชี้แนะ ตรวจสอบโครงร่างวิจัยและรายงานผลการวิจัย ได้แก่ รองศาสตราจารย์อรพิน สันติธีรากล อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รองศาสตราจารย์ ดร. พิธากรณ์ ธนิตเบญจสิทธิ์ ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่ ผู้ช่วยรองอธิการบดี ฝ่ายวางแผนและพัฒนา อาจารย์ ดร. ยุทธลักษณะ จีวะกิตติการ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายบริหารและพัฒนา ทรัพย์สิน มหาวิทยาลัยพายัพ อาจารย์ ดร.สมพิศ ทองปาน ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยพายัพ อาจารย์ ดร.วรรณัย สายประเสริฐ อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชลี รักอริยะธรรม อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยพายัพ อาจารย์ ดร.เทียน เสร้ามัญ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการคณะ บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ รองศาสตราจารย์เอนก ชิตเกษร ผู้อำนวยการสำนักวิจัย มหาวิทยาลัยพายัพ และ ดร.กัญญพัทธ์วี กล่อมธงเจริญ รองคณบดี ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยพายัพที่เป็นผู้สนับสนุนทุนในการดำเนินโครงการวิจัย อาจารย์พิมพ์ประภา วรรณเนตร รวมทั้งเจ้าหน้าที่สำนักวิจัยมหาวิทยาลัยพายัพทุกท่านที่เป็นผู้ ประสานงานและอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวและเพื่อน ๆ ที่เป็นกำลังใจ จน ทำให้การดำเนินโครงการวิจัยนี้สำเร็จเสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์

สายสุนีย์ เกษม

มกราคม 2558

1. ประเทศ : ไทย
2. หมายเลขงานวิจัย :
3. ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย) : ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของบุคลากรสายวิชาการระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่
4. ชื่อเรื่อง(ภาษาอังกฤษ) : Work-Life Balance of The Academic Staff at Higher Education in Chiang Mai Province.
5. ผู้เขียน : นางสาวสุนีย์ เกษม
6. หน่วยงาน : คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพายัพ
7. ประเภทเอกสาร : รายงานวิจัย
8. รายละเอียดของงานพิมพ์ : รายงานการวิจัย ขนาด 116 หน้า
9. วันที่ตีพิมพ์ : 24 กุมภาพันธ์ 2558
10. ภาษา : ไทย
11. หน่วยงานที่ให้ทุน : มหาวิทยาลัยพายัพ
12. คำหลัก : ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน
บุคลากรสายวิชาการระดับอุดมศึกษา

บทคัดย่อ

ก. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อทำการสอบถามความคิดเห็นของสภาพความสมดุลของปัจจัยในงานและปัจจัยในชีวิตที่ส่งผลต่อความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และหลักคิดและการปฏิบัติส่วนบุคคลในการสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของบุคลากรสายวิชาการระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

ข. ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ศึกษาวิจัยคือ บุคลากรที่มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ประจำในสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) รวมทั้งสิ้น 338 ตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและนำมาถอดรหัสโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การหาค่าความถี่ (Frequency) และการหาร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าฐานนิยม (Mode)

การทดสอบสมมติฐานใช้ สถิติที่ในการวิเคราะห์คือ การทดสอบความต่างของข้อมูล (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการทดสอบความสำคัญของตัวแปร (Pearson Chi-Square) ระยะเวลาในการศึกษาวันที่ 2 มกราคม 2557 ถึง วันที่ 2 มกราคม 2558 ระยะเวลา 12 เดือน

ค. สรุปผลการวิจัย

ผลการสำรวจระดับภาวะความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของบุคลากรสายวิชาการระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระดับภาวะสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานมีระดับความคิดเห็นระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.7574 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลในงานและข้อมูลส่วนบุคคลและครอบครัว กับระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน พบว่า อายุ และ ประเภทสายงานวิชาการ ที่แตกต่างกัน มีระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ส่วน เพศ สถานภาพสมรส การมีบุตรและบุคคลที่อยู่ในอุปการะ การมีบุตรที่กำลังศึกษา รูปแบบของคู่สมรส/หรือคู่ครอง ระดับ/ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งบริหาร ประเภทสถาบัน กลุ่มสายงานวิชาการ อายุการทำงาน การปฏิบัติงานครบตามภารกิจ การปฏิบัติงานนอกเวลาทำงาน ที่แตกต่างกันไม่มีส่งผลต่อระดับค่าเฉลี่ยสภาพความสมดุลของปัจจัยทรัพยากรในการทำงานและชีวิต นอกจากนี้ ผลการสำรวจระดับค่าเฉลี่ยของหลักคิดและการปฏิบัติส่วนบุคคลในการสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

1. Country : Thailand
2. Research Report Number :
3. Name (Thai) : ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของบุคลากรสายวิชาการระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่
4. Name (English) : Work-Life Balance of The Academic Staff at Higher Education in Chiang Mai Province.
5. Author : Saisunee Kasem
6. Organization : Business Administration , Payap University
7. Type of Document : Research Report
8. Pages : 116 pages
9. Date Printed : 24 February, 2015
10. Language of Document : Thai
11. Funding Organization : Payap University
12. Keyword : Work-Life Balance, The Academic Staff at Higher Education

Abstract

A. Scope of the Study

This study was a survey research, using a questionnaire to ask for a review of the balance of factors at work and lifestyle factors that affect the balance of work-life of the academic staff in higher education in Chiang Mai Province, and the main idea and practice of creating of work-life.

B. Research Methodology

The data were analyzed using the software package for social science research. The statistics used in the analysis is to determine the frequency, percentage, mean, median and mode. The duration of the study on January 2, 2014 to January 2, 2015.

C. Conclusion

Level work-life balance of the Academic University in Chiang Mai is high, with an average of 3.76. sex, marital status, having children, and individuals who are in foster care, the child's education, spouse, for academic, administrative, institutional, group work programs, length of employment, working at the mission and working overtime are not relation to the average level of work-life balance. However, Age and type of work correlated with the average level of work - life balance, with statistical significance at the 0.01 and 0.05. Moreover, the average level was high in the core ideas and practices to create a work-life balance.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	5
ประโยชน์ที่ได้รับ	6
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	7
ระยะเวลาทำการวิจัย	8
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน(Work-Life Balance : WLB)	9
ทฤษฎีแรงจูงใจหรือทฤษฎีสองปัจจัย ของ Herzberg (Ferdinand Herzberg)	17
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18
กรอบแนวคิดการวิจัย	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	26
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	26
วิธีการศึกษา	28
ขอบเขตของการศึกษา	37

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการศึกษา	38
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	84
สรุปผลการวิจัย	84
อภิปรายผลการวิจัย	93
ข้อเสนอแนะ	96
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	
แบบสอบถามความคิดเห็นต่อภาวะความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ของบุคลากรสายวิชาการระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่	103
ประวัตินักวิจัย	116

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกประเภทมหาวิทยาลัย/สถาบัน	38
ตารางที่ 4.1.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกประเภทสายงานวิชาการ	39
ตารางที่ 4.1.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแยกประเภทกลุ่มสำนักวิทยาศาสตร์	39
ตารางที่ 4.1.4 จำนวนและร้อยละของการมีตำแหน่งบริหารของกลุ่มตัวอย่าง	40
ตารางที่ 4.1.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติหน้าที่ตรงตามสาขาวิชา ที่ได้ระบุชื่อไว้ในสังกัด	40
ตารางที่ 4.1.6 จำนวนและร้อยละของเงินเดือนที่ได้รับต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง	41
ตารางที่ 4.1.7 จำนวนและร้อยละของการได้รับมอบหมายจากสถาบันให้ปฏิบัติหน้าที่ นอกเวลาทำงานปกติ	42
ตารางที่ 4.1.8 จำนวนและร้อยละของคุณวุฒิการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง	42
ตารางที่ 4.1.9 จำนวนและร้อยละของตำแหน่งทางวิชาการของกลุ่มตัวอย่าง	43
ตารางที่ 4.1.10 จำนวนและร้อยละของรูปแบบการออมในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง	43
ตารางที่ 4.1.11 จำนวนและร้อยละของการออมในครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือนกลุ่มตัวอย่าง	44
ตารางที่ 4.1.12 จำนวนและร้อยละของรูปแบบการออมในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง	44
ตารางที่ 4.1.13 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปอื่น ๆ ในงาน	45
ตารางที่ 4.2.1 จำนวนและร้อยละของเพศกลุ่มตัวอย่าง	46
ตารางที่ 4.2.2 จำนวนและร้อยละของอายุกลุ่มตัวอย่าง	46
ตารางที่ 4.2.3 จำนวนและร้อยละของสถานการอยู่อาศัยกลุ่มตัวอย่าง	47
ตารางที่ 4.2.4 จำนวนและร้อยละของสถานภาพครอบครัวในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่าง	47
ตารางที่ 4.2.5 จำนวนและร้อยละของรายได้รวมของครอบครัวที่ได้รับต่อเดือน	48
ตารางที่ 4.2.6 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลและครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง	49
ตารางที่ 4.3.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อสภาพความสมดุลของปัจจัยทรัพยากรในชีวิตที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน แยกตามรายข้อคำถาม	50

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.3.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ต่อสภาพความสมดุลของปัจจัยทรัพยากรในการทำงานที่เอื้ออำนวยต่อ ชีวิตแยกตามรายข้อคำถาม	53
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยหลักคิดและการปฏิบัติส่วนบุคคลที่เอื้ออำนวยต่อภาวะความสมดุล ระหว่างชีวิตกับการทำงานของบุคลากรสายวิชาการระดับอุดมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่	59
ตารางที่ 4.5.1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุลระหว่าง ชีวิตกับการทำงานจำแนกตามเพศ	62
ตารางที่ 4.5.2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยภาวะสมดุลระหว่างชีวิตกับ การทำงานจำแนกตามสถานภาพสมรส	62
ตารางที่ 4.5.3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุลระหว่าง ชีวิตกับการทำงานจำแนกตามการมีบุตรและบุคคลที่อยู่ในอุปการะ	63
ตารางที่ 4.5.4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุลระหว่าง ชีวิตกับการทำงานต่อการมีบุตรที่กำลังศึกษา	64
ตารางที่ 4.5.5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุลระหว่าง ชีวิตกับการทำงานต่ออายุ	64
ตารางที่ 4.5.5.1 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุล ระหว่างชีวิตกับการทำงานด้วยสถิติการวิเคราะห์ทางเดียว	65
ตารางที่ 4.5.5.2 การทดสอบภายหลัง (post hoc tests) ของระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุล ระหว่างชีวิตกับการทำงานกับอายุ	66
ตารางที่ 4.5.6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยภาวะสมดุลระหว่างชีวิตกับ การทำงานกับรูปแบบของคู่สมรส/หรือคู่ครอง	67
ตารางที่ 4.5.7 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยภาวะสมดุลระหว่างชีวิตกับ การทำงานกับระดับ/ตำแหน่งทางวิชาการ	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.5.8 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยภาวะสมดุระหว่างชีวิตกับการทำงานกับระดับ/ตำแหน่งทางวิชาการ	69
ตารางที่ 4.5.9 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุระหว่างชีวิตกับการทำงานต่อประเภทสถาบัน	70
ตารางที่ 4.5.10 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับสมดุระหว่างชีวิตกับการทำงานที่มีต่อสภาพ/ลักษณะกลุ่มสายงานวิชาการที่ต่างกัน	71
ตารางที่ 4.5.11 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเภทสายงานวิชาการกับระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุระหว่างชีวิตกับการทำงานด้วยสถิติการวิเคราะห์ทางเดียว	73
ตารางที่ 4.5.11.1 การทดสอบภายหลัง (post hoc tests) ของระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุระหว่างชีวิตกับการทำงานกับประเภทสายงานวิชาการ	74
ตารางที่ 4.5.12 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุระหว่างชีวิตกับการทำงานกับอายุการทำงาน	80
ตารางที่ 4.5.13 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุระหว่างชีวิตกับการทำงานต่อการปฏิบัติงานครบตามภารกิจ 4 ด้าน	81
ตารางที่ 4.5.14 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุระหว่างชีวิตกับการทำงานต่อการปฏิบัติงานนอกเวลาทำงาน	81
ตาราง 4.5.15 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ข้อมูลส่วนบุคคลในงานและข้อมูลส่วนบุคคลและครอบครัว กับตัวแปรตาม ได้แก่ระดับค่าเฉลี่ยภาวะสมดุระหว่างชีวิตกับการทำงาน	82
ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของระดับค่าเฉลี่ยหลักคิดและการปฏิบัติส่วนบุคคลที่เอื้อต่อชีวิตและการทำงานกับค่าเฉลี่ยภาวะความสมดุระหว่างชีวิตกับการทำงาน	83